

Krzysztof Bardski

Od Ziemi do Ludów : szerzenie się chrześcijaństwa w pierwszych wiekach

---

Collectanea Theologica 67/1, 173-179

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRZYSZTOF BARDSKI, WARSZAWA

OD ZIEMI DO LUDÓW SZERZENIE SIĘ CHRZEŚCIJAŃSTWA W PIERWSZYCH WIEKACH

Już sam tytuł wystawy zorganizowanej w ramach tegorocznego Meetingu dla Przyjaźni Między Ludami (*Meeting per l'amicizia fra i popoli*) przez włoski ruch *Comunione e Liberazione*, może brzmieć zagadkowo dla postronnego przechodnia, nie znającego pewnych niuansów terminologicznych, który w miesiącach letnich 1996 r. przybył do Rimini, największej miejscowości wypoczynkowej riwiery adriatyckiej.

Ziemia (z dużej litery) to hebrajskie *ha-Arec*, czyli Ziemia Izraela, natomiast Ludy, to greckie *ethnoi*, czyli ludy pogańskie świata hellenistycznego. Krótkie sformułowanie nadające tytuł wystawie wyraża sedno problematyki, wokół której obraca się jej tematyka: wyjście Dobrej Nowiny z bądź co bądź wąskiego kręgu kulturowego starożytnego judaizmu do zróżnicowanego świata basenu Morza Śródziemnego.

Wystawa, mieszcząca się w średniowiecznym Palazzo Comunale na starym mieście w centrum Rimini, zgromadziła na niewielkiej przestrzeni sporo eksponatów niezwykle cennych z punktu widzenia bibliistyki i patrologii oraz interesujących dla uzmysłowienia sobie kontekstu i realiów rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w pierwszych wiekach. Zostały one wypożyczone z muzeów Europy i Izraela, w nielicznych zaś przypadkach, co zostało wyraźnie zaznaczone, dla pełni obrazu posłużono się wiernymi kopiami.

Zrekonstruowano zatem wnętrze lararium odkrytego w 1885 r. opodal S. Martino ai Monti w Rzymie, które ukazuje w pełni synkretizm religijny schyłkowej epoki Cesarstwa Rzymskiego, oraz sprowadzono z Muzeum Narodowego w Madrycie słynne mozaiki z Via Appia (III w.) przedstawiające ze szczegółami walki gladiatorów i krwawe widowiska cyrkowe, które w zestawieniu z urną św. Kwiryka i Julitty (V w.) obrazującą chrześcijan rzuconych na pożarcie lwom, ukazują realia czasów prześladowań. W sąsiedniej gablocie można było obejrzeć nie udostępniane zwykle na widok publiczny libella z czasów prześladowań cesarza Dioklecjana (284-305), które zawierały urzędowe potwierdzenie złożenia bogom ofiary wymaganej dekretem cesarskim, wypożyczone z Biblioteki Uniwersyteckiej w Hamburgu.

Poza wymienionymi powyżej unikatami, zgromadzono również przedmioty ilustrujące życie codzienne: kamienna kotwica i fragmenty wyposażenia statku z czasów św. Pawła, lampki oliwne, itd.

Dla bibliisty najcenniejszą częścią ekspozycji była ostatnia sala Palazzo Comunale, gdzie umieszczono wypożyczone z różnych bibliotek i muzeów świata najstarsze

fragmenty papirusów zawierających teksty Pisma Świętego, zwłaszcza Nowego Testamentu. W specjalnie zaadaptowanej pod względem klimatycznym przyciemnionej sali można było obejrzyć za pomocą punktowej latarki teksty, które zazwyczaj znamy tylko z aparatów krytycznych wydań Biblii.

Przede wszystkim należy zaznaczyć obecność wzbudzających obecnie liczne dyskusje qumrańskich rękopisów 7Q4 i 7Q5, małych fragmentów papirusu o wymiarach 2x3 cm z wyraźnie odcinającą się czernią atramentu, zawierających 1 Tm 3, 16-4, 3 oraz Mk 6, 52-53.

Spośród pozostałych rękopisów obecnych na wystawie warto wspomnieć papirus P48, z końca II w., uważany wraz z papirusem Bodeleina z Biblioteki Oksfordzkiej za najstarszy fragment Dziejów Apostolskich (Dz 23, 11-17, 23-29). Wyraźnie widać fakturę materiału piśmienniczego sporządzonego ze sprasowanych liści papirusu, spośród których jedno pasmo uległo uszkodzeniu. Nie zabrakło również papirusu Oxy 3523 (P90) pochodzącego z poł. I w., a zawierającego niezwykle interesujący wariant tekstu J 18, 37: Piłat nie zwraca się do Jezusa z zapytaniem, lecz stwierdza: „A więc jesteś królem”. W końcu można było obejrzeć słynny papirus Magd. Greek 17 (P64), uchodzący za najstarszy fragment kodeksu Nowego Testamentu, który zawiera fragmenty rozdz. 26 Ewangelii Mateusza. Organizatorzy wystawy przyjęli datację papirusu na ok. r. 70.

Obok tekstów biblijnych umieszczono niezwykle cenny papirus odnaleziony w oklicach twierdzy Masada, należący do rzymskiego oficera biorącego udział w oblężeniu ostatniego bastionu bohatersko bronionego przez Żydów po r. 70. Zawiera on najstarszy fragment Wergiliusza (Eneida 4, 9).

Meeting Rimini'96, który odbył się 18-24 sierpnia 1996 roku, obrał jako myśl przewodnią wyzwanie, jakie Ewangelia rzuca współczesnemu światu, w którym jedyną metodą docierania do prawdy jest podawanie wszystkiego w wątpliwość i rozszerzanie nihilistycznych horyzontów ludzkich czynów i myśli. W tym kontekście wystawa „Od Ziemi do Ludów” jawi się jako historyczne świadectwo postawy chrześcijan, którzy w duchu miłości bliźniego głosili z przekonaniem i mocą wiarę w śmierć i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa.

ks. Krzysztof Bardski

BERNARD WODECKI SVD, PIENIĘŻNO

MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM BIBLIJNE, LJUBLJANA, 17-20 IX 1996

Bibliści Słowenii z ks. prof. Jože Krašowcem na czele zorganizowali w Ljublanie w dniach 17-20 września 1996 r. – w związku z ukończeniem i publikacją nowego tłumaczenia całego Pisma Świętego na język słoweński *International Symposium in the Interpretation of the Bible (Mednarodni Simpozij o interpretaciji Svetega Pisma ob izidu Novega Slovenskega prevoda Sw. Pisma*. Otrzymawszy osobiste zaproszenie z propozycją referatu uznałem, że polscy bibliści powinni uczestniczyć w tym Zgromadzeniu organizowanym na wielką – jak się okazało – skalę w bratnim kraju słowiańskim. Z racji szczególnej jego okazji nowego tłumaczenia i wydania Biblii w bratnim języku przygotowałem referat (w j. angielskim) o trzech powojennych polskich edycjach całej Biblii (seria KUL, BT i BP), ze szczególnym uwzględnieniem Biblii Poznańskiej, z którą ściśle jestem związany. Spotkanie biblistów i znawców literatury z 25 krajów, z ponad 90 referatami i komunikatami, skromnie nazwane „Symposium” miało rangę Kongresu Międzynarodowego z prawdziwego zdarzenia. Miał on według zamysłu organizatorów spełnić i *de facto* spełnił poczwórny cel: spotkanie biblistów i literaturoznawców Wschodu i Zachodu, podzielenie się radością z dokonania wielkiego dzieła narodu słoweńskiego u progu jego niepodległości – nowej Biblii w jego języku, spotęgowanie zainteresowania i zaangażowania w sprawy dotyczące Biblii, zmanifestowanie jednoczącej roli Pisma Świętego wśród różnych narodów i kultur, oraz ekumeniczne zbliżenie na płaszczyźnie słowa Bożego.

Kongres w Ljublanie odbywał się pod auspicjami wielu liczących się w świecie instytucji, jak: Słoweńskiej Akademii Umiejętności i Sztuk, uniwersytetów Ljubljany, Marbor i Hebreu University w Jerozolimie, Biblioteki Uniwersyteckiej Ljubljany i Galerii Narodowej, Academy of Sciences and Humanities w Jerozolimie, World Union of Jewish Studies, Catholic Biblical Federation, United Bible Societies (Londyn), Society of Biblical Literature, Oriental Institute (Rzym), JSOT (Leiden), Radia i Telewizji Słowenii... Honorowy protektorat objęli: premier Republiki Słowenii, Janez Drnovšek, arcybiskup Ljubljany Alojzj Suštar (przewodniczący Episkopatu Słowenii i wielki kanclerz Wydziału Teol. miejscowego uniwersytetu) oraz prezes w/w Słoweńskiej Akademii Umiej. i Szt., France Bernik.

Z Polaków oprócz piszącego te słowa uczestniczył także prof. Leszek Moszyński z Uniwersytetu Gdańskiego (z małżonką), który również wygłosił referat (zob. niżej). Byli zgłoszeni i zapowiedzeni w pierwszym programie, ale nie przybyli: Czesław Miłosz, prof. Anna Świderkówna, Stanisław Urbańczyk (Kraków) i Mieczysław Basaj

(Warszawa). Z zagranicznych uczonych uprzednio zapowiedzianych ostatecznie nie przybyli: B. Aland (Münster i.W.), J.B. Bauer (Graz), ks. prof. L. Alonso-Schökel (PIB, Rzym), M. Altbauer (Jerzolim), J. A. Emerton (Cambridge), O.M. Dubois (Jerzolim), N. Lohfink (Frankfurt a/M., J. Lust (Louvain), P. Ricoeur (Paryż), E. Schillebeckx (Nijmegen), J.W. Wevers (Toronto).

Każdy z uczestników otrzymał przy rejestracji dokładnie opracowany i starannie w formie książkowej (200 stron) wydany program w j. angielskim i słoweńskim ze szczegółowym wykazem prelegentów, ich tematów, terminów i miejscem ich wystąpień, ze streszczeniami większości referatów, omówień imprez towarzyszących wraz z przewidzianymi na nich przemówieniami oraz wielu innymi pożytecznymi informacjami dotyczącymi szczegółów Kongresu.

Wszystkie obrady odbywały się w noworocznym gmachu – centrum kultury i kongresów, tzw. „Cankarjev Dom” tuż naprzeciw parlamentu. Obszerniejsze, reprezentatywne aule, jak „Gallusova” i „Linhartova dvorana” służyły sesjom plenarnym (dopołudniowym), inne, jak „Košovelova” czy „Stihova dvorana” – odbywającym się równolegle w kilku płaszczyznach obradom popołudniowym.

Uroczystą ceremonię otwarcia Kongresu i związane z nią przyjęcie (coctail party) we wtorek 17 IX po południu i wieczorem w obszernym holu „Cankarjev Dom” zaszczycili m.in.: premier J. Drvnošek, arcybp A. Suštar, prezes Katolickiej Federacji Biblijnej, bp W. Egger, prezes Słoweńskiej Akad. Umiej. i Szt., F. Bernik, ambasador Państwa Izrael w Słowenii, Y. Sher, przedstawiciele uniwersytetów, szereg innych biskupów i dyplomatów. Wszystkich powitał główny organizator i prezes Komitetu Kongresu, prof. J. Krašovec, po nim przemawiali kolejno wszyscy inni co dopiero imiennie wymienieni. Przemówienia przeplatały występy chóru uniwersyteckiego i orkiestry. Wykonano m.in. kompozycje A. Čopi (Psalm 8), F. Mendelssohna-Bartholdy’ego (psalm 2). Miłe spotkania kularowe podczas recepcji urozmaicały ponadto występy chóru „Ave Chamber” oraz izraelskiej grupy śpiewno muzycznej.

Pierwsza plenarna sesja w środę 18 IX rozpoczęła się o godz. 9 rano adresami – pozdrowieniami szeregu przedstawicieli słoweńskich i zagranicznych uniwersytetów i instytucji naukowych (rektor uniwersytetu w Ljubljanie, A. Kralj; prezydent IOSOT i prof. uniwersytetu w Oslo, M. Saeb; rektor uniwersytetu w Maribor, L. Topolak; dziekan Wydz. Filoz. F. Jerman i dziekan Wydz. Teol. Uniwersytetu w Ljubljanie, J. Juhant; przedstawiciel „SNTS – Studiorum Novi Testamenti Societas”, J. Gnilka. Następnie referaty przedstawili: M. Saeb o (Oslo): *Problemy i doświadczenia w związku z nowym norweskim tłumaczeniem Biblii*, J. Gnilka (Monachium): *„Wirkungsgeschichte” – jedną z nowszych metod interpretacji Biblii*; A.A. Alekseev (St. Petersburg): *Cechy i kryteria właściwego tłumaczenia Pisma Świętego*; M. Fishbane (Chicago): *Problemy hermeneutyczne w midraszu rabinackim*; J. Plevnik (Toronto): *Niektóre zagadnienia morfokrytyki*; B. Metzger (Princeton): *Pierwsze tłumaczenie NT na pensylwański dialekt niemiecki*. – Spośród ważniejszych wystąpień popołudniowych tego dnia wymieniłbym: L. Mensaše (Ljubljana, dalej: L): *Obrazy Boga w Biblii*; M. van Esbroeck (Monachium): *Dwa problemy z Listu do Rzymian: 3,25 (problem hilasterion) i 8,3 (Chrystus – ofiarą za*

grzech); M.E. Boismard (Jerozolima): *Cytaty z Księgi Dn w NT*; A. Delicostopoulos (Ateny): *Przegląd ważniejszych tłumaczeń greckich całej Biblii po dzień dzisiejszy*; J.K. Aravidopoulos (Tesaloniki): *Egzegeza NT w greckim Kościele prawosławnym – przeszłość i teraźniejszość*; C. Buzzetti (Rzym): *„Ave. gratia plena” – współczesne tłumaczenia a wpływ dawniejszych*; K.M. Woschütz (Graz): *Mit, słowo i kult jako kategorie religijne: hermeneutyka terminów „widzieć i słyszeć”, „obraz i słowo”, „przestrzeń i czas”*; J.H. Charlesworth (Princeton): *Fenomenologia a hermeneutyka biblijna (niektóre problemy)*; D.J. Clines (Sheffield): *Postmodernizm w studiach biblijnych?*

W czwartek, 19 IX sesja popołudniowa, poświęcona głównie nowemu tłumaczeniu słoweńskiemu Biblii, odbywała się w reprezentacyjnej auli „Gallusova dvorana” (przewodnictwo: J. Krašovec, G. Kocijančič i E. Mihevc-Babrovec). Adresy powitalne i większość referatów tej sesji podkreślały cechy, rolę i znaczenie tegoż nowego tłumaczenia. Prelegenci przedłożyli następujące tematy:

K. Gantar (L): *Non verbum ad verbum, sed sensum ad sensum*; M. Holc (Rzym): *Zasady i problematyka tłumaczeń Pisma Świętego*, J. Krašovec (L): *Charakterystyka nowego tłumaczenia słoweńskiego*; M. Peklaj (L): *Stale, powtarzające się wyrażenia w Pięcioksięgu*; T.S. Večko (L): *Wina, kara i przebaczenie w 1-2 Sm*; P. Weiss (L): *Językowy przegląd nowego tłumaczenia Biblii słoweńskiej*; A. Rebl (Triest): *Terminologia i omówienie o wieczności w Biblii – jej echa w kulturze słoweńskiej*; J. Bizjak (L): *Ijob – mąż ukarany, czy doświadczany?* (Prelegent udowodnił to drugie).

Z referatów popołudniowych środy wymienimy: Ch. Hannick (Würzburg): *Rekonstrukcja starsłowiańskich Ewangelii u Josefa Vajsa oraz ich domniemane podkłady (Unterlagen) greckie*; Leszek Moszyński (Gdańsk): *Dwa słowiańskie tłumaczenia Psalterza w epoce renesansu: słoweńskie Primož Trubar (1566) i polskie Szymona Budnego (1572) – Podobieństwa i różnice ich metod translacji* (referat w języku niemieckim); M. Garzanti (Florencja): *Od egzegezy biblijnej do odkrycia korzeni kultury słowiańskiej – Ze studiów nad słowiańską ewangelią od Josefa Dobrovsky’ego do J. Kopitara*; A. Rebić (Zagrzeb): *Tłumaczenia Biblii na j. chorwacki*; S. Botić (Zagrzeb): *Biblia a chorwacka tradycja kulturowa*; F. Premk (L): *Rozwiązania problemów Ps 137 u pierwszych pisarzy słoweńskich*; G.S. Oegema (Tybinga): *Rola apokaliptyki w procesie ustalania kanonu Biblii chrześcijańskiej*; M. Myllykoski (Helsinki): *Problemy ideologiczne teologii NT (o dewiacjach egzystencjalizmu R. Bultmanna, „teologii” feministycznej i – częściowo – ekoteologii)*; O. Kronsteiner (Salzburg): *Problem istnienia części tłumaczenia (z Wulgaty) na j. starsłowiański przed starobułgarską Biblią Metodego z 882 r. (dał odpowiedź twierdzącą)*; A. Kozhynava (Mińsk): *Biblijny cytat z Mt 18,11 w starych tekstach słowiańskich*; N. Rösel (Hajfa): *Cel i orędzie deuteronomistycznego dzieła historycznego – przyczynek do hermeneutyki Ksiąg Królewskich*; D. Dunkov (Salzburg): *Niektóre pomyłki w tłumaczeniu Biblii Metodego z 882 r.*; I. Horowicz (Jerozolima): *Sprawiedliwość (šedeq) w Biblii i jej rabinackie interpretacje*; J.H. Ellens (Michigan): *Pojęcie mądrości w świetle interpretacji biblijnej w Targumach*,

Talmudzie, w gnostycyzmie i dokumentach wczesnochrześcijańskich; P.J. Grech (Rzym): „*Regula fidei*” jako zasada hermeneutyczna w egzegezie patrystycznej; A. Wagner (Moguncja): *Znaczenie teorii języka dla tłumaczeń Biblii*; M. Cimosà (Rzym): *Tłumacząc ST: Rola wariantów greckich przy translacji tekstów Genesis*; E. Tov (Jerozolima): *Podziały według sensu w tekstach qumrańskich a podziały w TM i w starożytnych tłumaczeniach Biblii*; A. Tal (Tel-Awiw): *Pięcioksiąg hebrajski w oczach tłumacza Samarytańskiego*; A. Rofé (Jerozolima): *Metafory w Biblii i w Targumach*; M. Klein (Jerozolima): *Targumy aramejskie – tłumaczenie a interpretacja*.

W piątek 20 IX ze szczególnym zainteresowaniem spotkały się następujące referaty: J. Arenz (Los Angeles): *Biblia i nauka – wzajemne oddziaływanie na siebie*; F. Rozmann (L): *Przypowieści u synoptyków*; C. Tóth (L): *Hermeneutyka nadziei i utopii w Biblii*; B. Ošljaj (L): *Biblia a kryzys eko-etyczny*; J. Pogačnik (Maribor): *Rola tłumaczenia Dalmatina (1584)*; J. Kos (L): *Recepcja Biblii w literaturze słoweńskiej*; F. Zadravec (L): *Diabeł w literaturze Cankara*; J. Plevnik (Toronto): *Longergana teoria poznania a hermeneutyka morfokrytyki*; V. Potočnik (L): *Słoweńcy a Pismo Świète (w świetle badań socjologicznych)*; N. Hohnjec (Zagrzeb): *Matthias F. Illyricus – ojciec nowoczesnej hermeneutyki*; V. Antić-Stojčevska (Skopje): *Biblia w Macedonii*; A.Z. Kiš (Zagrzeb): *osobliwości tłumaczeń w chorwackiej literaturze glagolickiej*; G. Werner i M. Salowski (Budziszyn – dwugłos): *Najnowsze tłumaczenie całej Biblii na j. łużycki*; ks. B. Wodecki i SVD (Pieniężno): *Trzy nowe powojenne edycje polskie całej Biblii – ze szczególnym uwzględnieniem Biblii Poznańskiej*; R.P. Gordon (Cambridge): *Geneza, technika translacyjna i perspektywy syryjskiego ST*; O. Keel (Fryburg Szwajcarski): *Przedsięwzięcia Antiocha IV w zakresie kultu w Świątyni Jerozolimskiej – przesładowanie czy reforma? (Prelegent sugerował to drugie)*; I. Teshima (Harvard University): *krytyka tekstu a starożytna interpretacja Biblii*; H.R. Cooper (Bloomington): *Początki kościelnego tłumaczenia słoweńskiego (sugeruje, że już przed św. Metodym istniały słow. tłumaczenia przynajmniej czytań mszalnych)*; C.M. MacRobert (Oksford): *Tradycja tekstualna kościelnego Psalterza słoweńskiego do XV wieku*; E. Surkova (Mińsk): *Podstawy filozoficzne i lingwistyczne koncepcji tłumaczenia Konstantyna Filozofa*; S. Nikolova (Sofia): *Interpretacja ksiąg poetyckich ST w dziele św. Klemensa z Ochrid*; F.J. Thomson (Antwerpia): *Zarys tekstu ST w kościelnej Biblii Słoweńskiej*; M. Bakker (Amsterdam): *Czy Cyryl i Metody mylnie przetłumaczyli Dzieje Apostolskie? (Błędy mogły wynikać ze skażonego podkładu greckiego)*; S.V. Selivanova (St. Petersburg): *Opowiadania ludowe jako typ interpretacji i tłumaczenia Biblii*; Y. Sverstiuk (Kijów): *Biblia w interpretacji literatury ukraińskiej*; S.P. Brock (Oksford): *Potrzeba nowego tłumaczenia Nowego Testamentu na język syryjski*.

W związku z Kongresem zorganizowano i logicznie w jego rytm włączono szereg pożytecznych imprez towarzyszących, jak Wystawa Biblijna w „Narodna Galerija”. W obszernych jej pomieszczeniach pokazano – fachowo objaśnione w j. angielskim i słoweńskim, cenne egzemplarze Biblii w wielu językach, od najstarszych rękopisów

– po wydania współczesne. – Osobny dział poświęcony jest (bo Wystawa trwa do końca roku) „Biblije na Slovenskem”. Otwarcie Wystawy nadano bardzo uroczysty charakter, z udziałem osobistości obecnych już przedtem na inauguracji Kongresu (zob. wyżej) i wielu jeszcze innych (m.in. i dyrektora Biblioteki Watykańskiej). Równolegle dostępne były wystawy w rozległym holu pałacu Kongresów: realiów kultury i religii ST i judaizmu oraz gustownie wykonane gabloty i duże plansze ilustrujące kształtowanie się tekstów Pisma Świętego oraz jego wpływ, rolę i znaczenie w różnych dziedzinach życia narodów.

Oryginalną imprezą był też wieczorny koncert z wystąpieniami najlepszych chórów i orkiestr Słowenii, które wykonały szereg kompozycji o charakterze biblijnym wybitnych kompozytorów.

Kongres zakończyła w piątek wieczorem „Slavnostna Akademija ob izidu novega slovenskega prevoda Svetega Pisma”, z obecnością i przemówieniami prezydenta Słowenii, Milana Kučana, arcybiskupa A. Suštara i innych. Przemawiali też przedstawiciele uczestników zasadniczych grup językowych, jak: w j. hebrajskim Emanuel TOV z Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie, w j. greckim J. Karavidopoulos z uniwersytetu Tesalonik, po angielsku Bruce M. Metzger, po francusku M.E. Boismard, po niemiecku bp. W. Egger, po rosyjsku Anatol A. Alekseev (St. Petersburg), po norwesku G. Seierstad (sekretarz „United Bible Societies”), po słoweńsku Jože Krašovbec. Po przemówieniach przyjmowanych burzliwymi oklaskami (tłumaczenia mieli uczestnicy w programach) chóry i orkiestra, z towarzyszeniem organowym, wykonały szereg innych utworów o tematyce biblijnej. Szczególne wrażenie wywarł dłuższy recital wybranych tekstów ze Starego i Nowego Testamentu przy akompaniamencie harfy, rogu, werbli, trąbki i waltorni.

Kongres w Ljubljanie uznać należy za bardzo udany.

ks. Bernard Wodecki SVD, Pieniężno